VIGODKOS (DŪKŠTO, SAKSONIŠKIŲ, ĄŽUOLYNĖS) PILKAPYNAS

Rimantas KRAUJALIS

Vigodkos (Dūkšto, Saksoniškių, Ąžuolynės) pilkapynas (A 1543) yra apie 5 km į Š nuo Dūkšto, apie 0,5 km į V nuo Vilniaus–Daugpilio geležinkelio, Dūkšto girininkijos 172 kvartalo PR ir 176 kvartalo ŠR kampe, į ŠV nuo Ignalinos–Zarasų kelio. 0,35 km ilgio PV–ŠR kryptimi ir 50–80 m pločio plote išliko 86 pilkapiai ir 8 pilkapių liekanos. Daugelis pilkapių apardyti. Pilkapyno V dalyje lobių ieškotojai 1985 m. suardė apie 30 pilkapių. 1909 m. T. Daugirdas ištyrė 5, o L. Kšivickis – 3 pilkapius. Buvo aptikti I tūkst. antrosios pusės sudegintų mirusiųjų kapai. Keletas radinių buvo Dūkšto dvaro archeologinių dirbinių kolekcijoje ir vėliau pateko į Vytauto Didžiojo karo muziejų.

1999 m. šiame pilkapyne ištirti 3 pilkapiai, kurie sužaloti ariant kvartalinę liniją (žr. *ATL 1998–1999 metais*, V., 2000, p. 184–185), o 2000 m. ištirtas vienas pilkapis, kurio visa centrinė dalis buvo iškasinėta radinių ieškotojų (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 70–71).

2001 m. pagal KVAD patvirtintą Apsaugos tikslais tiriamų archeologinių vietų programą, šiame pilkapyne ištirtas vienas pilkapis (pilkapis 5), sužalotas ariant kvartalinę liniją.

Tyrinėjamas **pilkapis 5** buvo į R nuo 1999 m. tyrinėto pilkapio 2. Tyrinėjamo pilkapio 5 V perkasos kraštas jungėsi su 1999 m. ištirto pilkapio 2 R perkasos kraštu.

Išlikusio pilkapio skersmuo su grioviu buvo apie 14 m, aukštis – apie 1,3 m, tačiau tik tose vietose, kur sampilas buvo nesuardytas. Pagal pilkapio parametrus matyti, kad tai turėjo būti labai didelis ir aukštas pilkapis. Sampilas supiltas iš geltono smėlio, jį iš visų pusių juosė vienas apie 0,7–1,3 m pločio bei apie 0,3–0,55 m gylio griovys. PR tiriamo ploto dalyje, tarp griovių buvo 1,3 m pločio „praėjimas“. Už šio „praėjimo“ vietos (į vidinę pusę nuo griovio kraštų ir nuo paties „praėjimo“) aptikta (apie 5 m ilgio ir 0,7–1 m pločio) įvairaus dydžio akmenų konstrukcija.

Tyrinėjamo pilkapio centrinėje dalyje, po velėnos ir armens sluoksniu, abipus kontrolinės juostos, ant išlikusio pilkapio pagrindo aptikti 2 sudegintų mirusiųjų kapai su įkapėmis.

Kapas 1 aptiktas 0,7 m į V nuo kontrolinės juostos V krašto, 26 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus. Degintinis kapas buvo įrengtas ant pilkapio pagrindo. Sudeginto mirusiojo kauliukai buvo švariai išrinkti iš laužo ir supilti kompaktiškame 26x35 cm dydžio pailgame plotelyje, orientuotame beveik R–V kryptimi. Iš kapo pjūvio aišku, kad ant pilkapio pagrindo degintiniai kauliukai supilti plonu, iki 6 cm storio sluoksneliu.

Tarp degintinių kauliukų šiame kape aptiktas geležinis, degęs, labai korodavęs peilis-pjautuvėlis. Šalia šio radinio aptikta ir geležinė (taip pat degusi, labai korodavusi ir sulūžusi į dvi dalis) yla. Daugiau radinių šiame kape

neaptikta. Remiantis antropologinių tyrimų duomenimis, tai gali būti 25–40 m. moters kapas.

Kapas 2 aptiktas 0,3 m į R nuo kontrolinės juostos R krašto, 43 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus, 1,5 m atstumu į R nuo kapo 1. Degintinis kapas buvo įrengtas ant pilkapio pagrindo. Sudeginto mirusiojo kauliukai buvo švariai išrinkti iš laužo ir supilti kompaktiškame 32x45 cm dydžio netaisyklingos formos plotelyje. Iš kapo pjūvio aišku, kad ant pilkapio pagrindo degintiniai kauliukai supilti plonu, iki 6–9 cm storio sluoksneliu.

Tarp degintinių kauliukų šiame kape aptiktas geležinis, degęs, labai korodavęs peilis-pjautuvėlis. Šalia šio radinio įkotės (kaip ir kape 1) aptikta ir geležinė (taip pat degusi, labai korodavusi) yla su užmauta žalvarine įvijėle. Degintinio kapo P pakraštyje, tarp sudegusių kauliukų dar aptikti ir du degę, labai apsilydę žalvarinės apyrankės fragmentai – apyrankės galai. Daugiau radinių šiame kape neaptikta. Remiantis antropologinių tyrimų duomenimis, tai gali būti 20–40 m. moters kapas.

Nei griovyje, nei tarp akmenų konstrukcijos akmenų jokių radinių nerasta.

Pagal radinius, rastus pilkapyje 5 ir pagal pilkapio struktūrą, tyrinėtas pilkapis datuotinas vėlyvuoju geležies amžiumi.

VIGODKA (DŪKŠTAS, SAKSONIŠKĖS, ĄŽUOLYNĖ) BARROW CEMETERY

In 2001 in the Vigodka (Dūkštas, Saksoniškės, Ąžuolynė) barrow cemetery one barrow (barrow 5), destroyed while ploughing a quarter line, was investigated. The diameter of the remaining barrow with a ditch was about 14 m, height about 1.3 m in places where the mound was undestroyed. In the central part of the barrow under investigation, beneath the layer of sod and arable soil, on both sides of the quarter line, over the foundation of the remaining barrow, 2 cremations with burial items were found.

According to the finds collected in barrow 5 and to structure of the barrow, the investigated barrow should be dated to the Late Iron Age.

GRABIJOLŲ (ŽEMAITIŠKIŲ) PILKAPYNAS

Aleksejus LUCHTANAS

Grabijolų (Žemaitiškių) pilkapynas II yra Vilniaus r., Dūkštų sen., Neries regioninio parko teritorijoje. Šioje vietoje yra keli archeologijos paminklai – Grabijolų pilkapynas (A 1243), XIX a. tyrinėtas A. Jocherio, Grabijolų (Žemaitiškių) pilkapynas (A 1244) ir Grabijolų (Žemaitiškių) pilkapis (A 1245), bei Grabijolų (Žemaitiškių) senovės gyvenvietė. Grabijolų (Žemaitiškių) pilkapynas II buvo aptiktas 2000 metais, tyrinėjant to paties pavadinimo senovės gyvenvietę. Pilkapynas užima Neries dešiniojo kranto antros viršsalpinės terasos pakraštį, nutolęs nuo upės apie 0,1 km (apie 0,09 km į Š nuo Grabijolų vienkiemio). Pietuose jo teri-